

Victorialaan 1 b-g | 5213 JG 's-Hertogenbosch
Gildekamp 8 | 5431 SP Cuijk
Postbus 88 | 5430 AB Cuijk
(0485) 338 300
info@odbn.nl | www.odbn.nl

Faunabeheereenheid Noord-Brabant
Mevrouw H. Kooijmans
Postbus 100
5201 AC 'S-HERTOGENBOSCH

VERZONDEN 04 APR. 2018

Datum	Ons kenmerk	Telefoonnummer	Contactpersoon
4 april 2018	Z/067310	(0485) 729 134	H.T. (Harry) Kars
Bijlage(n)	Uw kenmerk	Registratienummer	Onderwerp
-	18006/IO	96227/HVN	Ontheffing Faunabeheer: knobbelzwanen

Geachte mevrouw Kooijmans,

Op 1 maart 2018 verzocht u ons, namens de heer D.W. van Mersbergen, om een ontheffing voor het het verjagen met ondersteunend afschot van knobbelzwanen op een perceel, gelegen aan de Midgraaf te Bayloniënbroek, kadastraal bekend gemeente Aalburg, sectie A, nummer 1012. Hierbij treft u ons besluit aan.

Procedurele aspecten

Aanvraag

Op 1 maart 2018 hebben wij van de Faunabeheereenheid Noord-Brabant (verder: de FBE) een aanvraag ontvangen voor een ontheffing als bedoeld in artikel 3.3, eerste lid, voor handelingen als bedoeld in artikel 3.17, eerste lid, van de Wet natuurbescherming (hierna: Wnb). De aanvraag is ingediend ter voorkoming van belangrijke schade aan gewassen, vee, bossen, visserij of wateren. De aanvraag is op 13 maart aangevuld. De aanvraag is ingediend op basis van het door Gedeputeerde Staten (verder: GS) goedgekeurde faunabeheerplan 2017-2023, welke een looptijd kent tot en met 30 juni 2023. Voor de nadere onderbouwing van de aanvraag verwijst de FBE naar dit faunabeheerplan, waar in de hoofdstuk 7.19 de knobbelzwaan wordt behandeld. Een uitgebreide omschrijving is opgenomen in de aanvraag. De aanvraag is geregistreerd onder nummer Z/067310.

Bevoegd gezag

Omdat de aangevraagde handelingen uitgevoerd worden in de provincie Noord-Brabant, zijn wij op grond van artikel 1.3 van de Wnb bevoegd om op de aanvraag te beslissen. Indien aan de orde, betrekken wij tevens gevolgen van de handeling voor de soorten buiten onze provinciegrens en/of

buiten Nederland bij ons besluit.

Reguliere voorbereidingsprocedure

In deze procedure wordt de reguliere voorbereidingsprocedure overeenkomstig het bepaalde in hoofdstuk 4 van de Algemene wet bestuursrecht toegepast.

Ontvankelijkheid

Ten aanzien van de aspecten van de aanvraag waarvoor een ontheffing ingevolge de Wnb is vereist, hebben wij beoordeeld of de aanvraag volledig is en voldoende gegevens bevat. Wij zijn van oordeel dat de aanvraag voldoende informatie bevat voor een goede beoordeling van die aspecten waarvoor een ontheffing is gevraagd.

Overige regelgeving

Bij de beoordeling van onderhavige aanvraag zijn andere aspecten dan gerelateerd aan soortenbescherming op grond van de Wnb en de daarbij behorende regelgeving niet betrokken. Een toestemming op basis van andere wet- en regelgeving kan derhalve aan de orde zijn, onder andere voor ruimtelijke ordening of bouwen.

TOETSING EN OVERWEGINGEN

Wettelijk kader - Wet natuurbescherming

Beschermingsregimes

Op basis van de Wet natuurbescherming zijn er drie beschermingsregimes. Het eerste regime geldt voor vogels op grond van de Vogelrichtlijn. Artikelen 3.1, 3.2 en 3.4 van de Wnb hebben betrekking op verschillende verbodsbepalingen voor vogelsoorten, waarvoor GS ontheffing kunnen verlenen. Artikelen 3.3 en 3.4 geven de voorwaarden voor het kunnen verlenen van de ontheffing.

Het tweede beschermingsregime geldt voor planten en dieren op basis van de Habitatrichtlijn en de Verdragen van Bern en Bonn. Artikelen 3.5 en 3.6 van de Wnb hebben betrekking op verschillende verbodsbepalingen voor deze plant- en diersoorten, waarvoor GS ontheffing kunnen verlenen. Artikel 3.8 geeft de voorwaarden voor het kunnen verlenen van een ontheffing.

Het derde regime beschrijft de bepalingen voor andere (nationaal beschermde) soorten. Artikel 3.10 van de Wnb heeft betrekking op verschillende verbodsbepalingen voor deze plant- en diersoorten en geeft de voorwaarden waaronder GS ontheffing kunnen verlenen.

Voor alle soorten geldt in alle gevallen de algemene zorgplicht (artikel 1.11 van de Wnb). Het gaat dan zowel om beschermde als onbeschermde dier- en plantensoorten. De zorgplicht geldt ongeacht of er een vrijstelling geldt of een ontheffing is verleend. Hierin wordt bepaald dat eenieder zoveel als redelijkerwijs mogelijk is, schade aan deze soorten dient te voorkomen.

Gedeputeerde staten kunnen ontheffing verlenen van verboden als bedoeld in artikel 3.1 of artikel 3.2, zesde lid, ten aanzien van vogels van daarbij aangewezen soorten, dan wel ten aanzien van hun nesten, rustplaatsen of eieren.

Een ontheffing of een vrijstelling wordt uitsluitend verleend, indien is voldaan aan elk van de volgende voorwaarden:

- a. er bestaat geen andere bevredigende oplossing;
- b. zij is nodig:
  - 1°. in het belang van de volksgezondheid of de openbare veiligheid;
  - 2°. in het belang van de veiligheid van het luchtverkeer;
  - 3°. ter voorkoming van belangrijke schade aan gewassen, vee, bossen, visserij of wateren;

In artikel 5.4 van de Wnb zijn gronden opgenomen waarop een verleende ontheffing kan worden ingetrokken of gewijzigd. De ontheffing kan in elk geval worden ingetrokken indien blijkt dat de ontheffinghouder zich niet houdt aan de voorschriften.

Faunabeheereenheid

Op basis van artikel 3.3 eerste lid, van de Wnb kunnen GS ontheffing verlenen van de verboden als bedoeld in artikel 3.1 van de Wnb. Een ontheffing wordt verleend aan een Faunabeheereenheid, die handelt overeenkomstig het daartoe vastgestelde en goedgekeurde faunabeheerplan.

Nota faunabeheer Noord-Brabant

In deze Nota wordt het provinciaal beleid ten aanzien van beschermde soorten en het faunabeheer in de provincie nader uitgewerkt. Volgens de Nota hanteert GS als algemeen uitgangspunt bij faunabeheer het 'nee, tenzij' principe. Van de verbodsbepalingen uit de Wnb kan slechts onder voorwaarden worden afgeweken. Faunabeheer is een van deze uitzonderingen. Ontheffingen voor faunabeheer kunnen slechts worden afgegeven op basis van een door GS goedgekeurd faunabeheerplan. Dit plan moet voldoen aan de eisen uit de Wnb en de Verordening natuurbescherming Noord-Brabant. Tevens moet dit plan voldoen aan de voorwaarden en uitgangspunten, zoals deze zijn vastgelegd in de Nota. GS hanteren het uitgangspunt dat, als het instrument vrijstelling niet volstaat of toepasbaar is, er bij voorkeur gebruik gemaakt moet worden van het instrument ontheffing. Een ontheffing wordt aan de FBE verleend. De FBE kan deze ontheffing in de vorm van een machtiging doorschrijven aan de gebruiker van de ontheffing. Verder volgt uit het beleid dat GS bij voorkeur alleen gebruik zullen maken van hun ontheffende bevoegdheid als deze ontheffing kan worden verleend aan de FBE voor gebieden waar belangrijke schade dreigt (meer dan € 250,- schade per geval). GS koppelen aan de ontheffingen een voorschrift dat er effectieve preventieve middelen moeten zijn geplaatst.

Beleidsregel natuurbescherming Noord-Brabant

De eerste wijzigingsregeling Beleidsregel natuurbescherming Noord-Brabant van 25 april 2017 geeft de afwegingskaders en voorwaarden voor het beheer van soorten in de provincie Noord-Brabant. Ontheffing voor de knobbelzwaan kan worden verleend ter voorkoming van belangrijke schade aan gewassen. Hieraan dient wel een goedgekeurd faunabeheerplan ten grondslag te liggen. Daarbij moet worden aangetoond dat andere bevredigende maatregelen niet of onvoldoende effectief zijn en de gunstige staat van instandhouding van de soort, op provinciaal niveau, niet in gevaar komt.

Faunabeheerplan 2017-2023

In hoofdstuk 7.19 van het faunabeheerplan wordt aangegeven dat knobbelzwanen vooral schade veroorzaken in grasland en daarnaast incidenteel in graan, graszaad en maïs. Gezien de beperkte schaal en spreiding van de door knobbelzwanen veroorzaakte schade zullen GS in principe enkel incidentele ontheffing verlenen ter voorkoming van belangrijke schade aan gewassen. Hiermee wordt het beleid ten opzichte van de vorige beheerperiode gewijzigd waarbij het afgeven van een ontheffing op voorhand niet langer wenselijk wordt geacht.

In de periode 2010-2016 is een ontheffing op voorhand, ter voorkoming van schade door knobbelzwanen, verleend aan een beperkt aantal WBE's in het noordelijk en westelijk deel van de

provincie. Gemiddeld is er een jaarlijks afschot van 250 knobbelzwanen gerapporteerd. De laatste jaren lijkt dit aantal te stabiliseren rond de 380 (tabel 7.19.2). Afschot vindt vooral plaats in het rivierengebied en het aangrenzend noordelijk deel van de provincie.

Nadere onderbouwing aanvraag

De aanvrager geeft in zijn aanvraag de volgende onderbouwing.

Grondgebruiker Westerlaken heeft nieuw grasland ingezaaid in oktober 2017, waar al langere tijd knobbelzwanen op foerageren. Dit perceel grenst aan een afwateringskanaal dat het voor deze vogels aantrekkelijk maakt omdat zij altijd eten met drinken combineren. Er is nu geringe schade ontstaan door deze vogels, maar gelet op het naderende voorjaar zal de grondgebruiker de eerste snede gras gaan missen. De schade bestaat uit vraatschade, dicht slemmen van de bodem omdat de grasmat nog niet is volgroeid en vervuiling door uitwerpselen. De geschatte schade hiervan is ca. 400,-/ha. Bij de betreffende 6 ha dus € 2.400,- totaal. Het aantal zwanen varieert van 70 tot 100 stuks.

Drie weken geleden heb ik de eerste afschrikmiddelen gezet in de vorm van rood/wit linten en de zwanen regelmatig verstoord. Afgelopen week nogmaals vlaggen bij geplaatst, er volgt echter snel gewinning en dan komen de knobbelzwanen weer terug. Het verstoren doen we dagelijks, maar dit kost ca. 2 uur/dag. Omdat het effect nihil is moeten we dit als verloren tijd beschouwen.

De grondgebruiker en ondergetekende achten het dan ook noodzakelijk dat ondersteunend afschot noodzakelijk is. Deze ervaring heb ik uit eerdere ontheffingen, er behoeven geen grote aantallen vogels te worden gedood want het schrik-effect is in combinatie met de geplaatste linten, groot. Bovendien vindt hierdoor een regulatie plaats en neemt de populatie niet alsmaar toe.

Op 6 maart is het perceel bezocht. Geconstateerd is dat het een gebied is waar veel knobbelzwanen voorkomen, tevens is geconstateerd dat de preventieve middelen, linten, in voldoende mate op het perceel waren geplaatst.

Uit overleg met de grondgebruiker kwam ook nog naar voren dat knobbelzwanen bij pas ingezaaid grasland niet alleen grazen, maar het gehele plantje uit de grond trekken, omdat deze nog niet goed genoeg is geworteld. Dit maakt de schade bij pas ingezaaid grasland extra groot.

In aanvulling op de aanvraag heeft de Faunabeheereenheid de cijfers aangeleverd van het beheer van de afgelopen beheerperiode in de WBE Land van Altena. In deze periode zijn de volgende aantallen knobbelzwanen afgeschoten op de diverse machtigingen.

2016-2017: 16 geschoten op 5 machtigingen

2015-2016: 25 geschoten op 6 machtigingen

2014-2015: 61 geschoten op 4 machtigingen

2013-2014: 63 geschoten op 6 machtigingen

2012-2013: 41 geschoten op 8 machtigingen

2011-2012: 34 geschoten op 3 machtigingen

TOETSINGEN EN OVERWEGINGEN

Gunstige staat van instandhouding

De staat van instandhouding van de knobbelzwaan in Nederland als broedvogel en niet-broedvogel is gunstig¹. Sinds 2000 stabiliseren de aantallen broedende knobbelzwanen. Het doden van knobbelzwanen dient alleen ter ondersteuning van verjaging en is niet bedoeld om aantallen te reduceren. De staat van instandhouding zal door het op perceelsgewijs toepassen van verjaging met ondersteunend afschot niet wezenlijk worden aangetast.

---

¹ <https://www.sovon.nl/nl/soort/1520>

Alternatieven

De ontheffing wordt aangevraagd voor één perceel grasland en is daardoor zeer locatiegebonden. Door gewinning aan verstoring en verjaging is er geen redelijk alternatief voorhanden. Gezien het bovenstaande is ons gebleken dat er geen redelijke alternatieven mogelijk zijn, die zouden leiden tot een kwalitatief gelijkwaardig resultaat. De alternatievenafweging is hiermee dan ook voldoende onderbouwd.

Wettelijke belangen

De ontheffing is aangevraagd ter voorkoming van belangrijke schade aan gewassen, vee, bossen, visserij of wateren. Gelet op de ervaringen binnen de afgelopen beheerperiode kan gesteld worden dat regelmatig machtigingen zijn verstrekt ter voorkoming van landbouwschade, tevens was er ondanks het gebruik van de ontheffing in de jaren 2013, 2014 en 2017 schade veroorzaakt door knobbelzwanen. Door BIJ12 Faunafonds is vier maal schade uitgekeerd naar aanleiding van knobbelzwanenschade.

Overwegingen

De aanvraag voldoet aan de wettelijke bepalingen en ons beleid. In de aanvraag is voldoende duidelijk gemaakt dat er kans is op landbouwschade veroorzaakt door knobbelzwanen aan pas ingezaaid grasland, waarbij de drempel van € 250,-- overschreden wordt. Gezien het feit dat de schadegevoelige periode voor pas ingezaaid grasland beperkt is tot één groeiseizoen en het feit dat er sprake is van één perceel kan een ontheffing voor het betreffende perceel verleend worden voor een beperkte periode.

Conclusie

Gelet op het voorgaande verlenen wij ontheffing als bedoeld in artikel 3.3, eerste lid, van de Wet natuurbescherming. De ontheffing wordt slechts voor de in het besluit genoemde soorten en beschreven activiteiten verleend. Deze ontheffing geldt alleen voor de activiteiten conform de aanvraag worden uitgevoerd, voor zover in deze ontheffing zelf niet anders is aangegeven. Aan deze ontheffing zijn voorschriften verbonden.

BESLUIT

Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant

gelet op artikelen 3.3, eerste lid, van de Wet natuurbescherming,
gelet op het belang van het voorkomen van belangrijke schade aan gewassen,
gelet op het door ons goedgekeurde faunabeheerplan 2017-2023,
gelet op de door ons vastgestelde Nota faunabeheer Noord-Brabant,
overwegende dat er geen andere bevredigende oplossing bestaat en er geen afbreuk wordt gedaan
aan de gunstige staat van instandhouding van de soort,

- I. Aan de Faunabeheereenheid Noord-Brabant, Postbus 100,
5201 AC 's-Hertogenbosch, ten behoeve van de gebruikers, ontheffing te verlenen op grond
van artikel 3.3, eerste lid, van de Wet natuurbescherming, van de bepaling als bedoeld in:
  - artikel 3.1, eerste lid, van de Wet natuurbescherming, voor knobbelzwanen (*Cygnus
olor*);
  - artikel 3.1, vierde lid, van de Wet natuurbescherming, voor de knobbelzwaan (*Cygnus
olor*);voor de periode tot en met 31 mei 2018, voor het verjagen met ondersteunend afschot van
knobbelzwanen op een perceel, gelegen aan de Midgraaf te Bayloniënbroek, kadastraal
bekend gemeente Aalburg, sectie A, nummer 1012, met de in bijlage 1 genoemde
voorschriften.

's-Hertogenbosch, 4 april 2018

Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant,
namens deze,

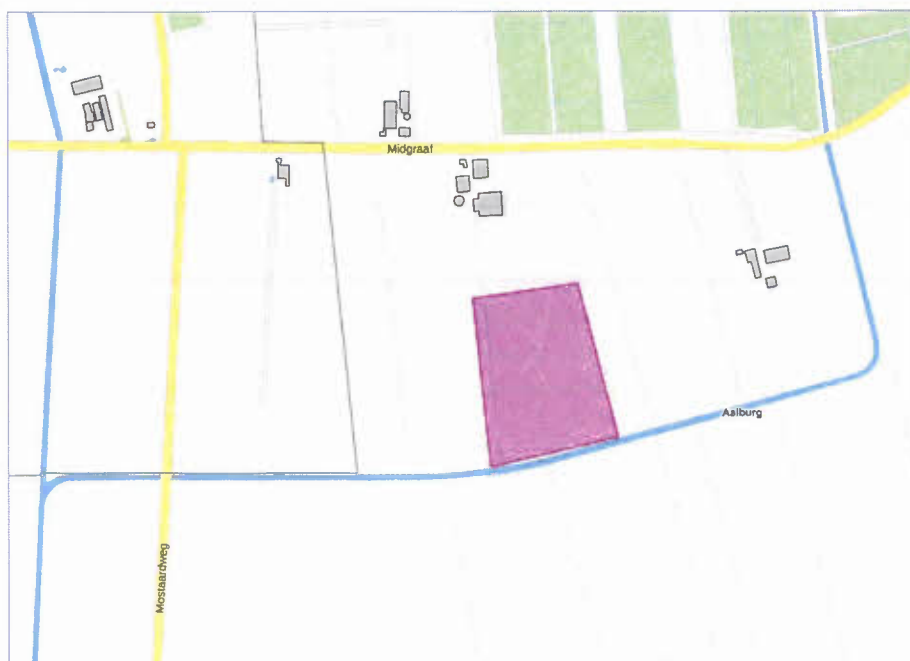
De heer J.A.J. Lenssen,
Directeur Omgevingsdienst Brabant Noord

BIJLAGE 1. VOORSCHRIFTEN

Algemene voorschriften

1. De Faunabeheereenheid is bevoegd deze ontheffing om te zetten in een machtiging aan de jachthouder (de gemachtigde). De Faunabeheereenheid blijft als houder van de ontheffing verantwoordelijk voor het naleven van de voorschriften waaronder deze ontheffing is verleend.
2. De uitvoerder is verplicht bij gebruik van de ontheffing een kopie van de door de FBE gewaarmerkte ontheffing, de machtiging tot het gebruik van de ontheffing, de schriftelijke toestemming van de grondgebruiker voor het betreden van de gronden, een legitimatiebewijs alsmede de jachtakte bij zich te hebben en deze bescheiden op eerste verzoek van een toezichthouder te tonen.
3. Een rapportage over het gebruik van deze ontheffing dient te worden opgenomen in het jaarverslag van de FBE, welke jaarlijks, uiterlijk eind juni, aan GS dient te worden toegezonden.
4. De activering van de machtiging (het voornemen tot uitvoering) moet op dezelfde dag worden doorgegeven aan de toezichthouder van de Omgevingsdienst Noord-Brabant, het emailadres voor de melding dient vermeld te worden bij de machtiging.
5. Gedode dieren dienen ter voorkoming van de verspreiding van ziekten, te worden opgeruimd en/of worden vernietigd.

BIJLAGE 2. OVERZICHTSTEKENING VAN DE LOCATIE WAAROP DE ONTHEFFING VAN TOEPASSING IS

Afb. 1 Locatie perceel aan de Meygraaf te Babyloniënbroek.